

**Miljö- och hållbarhetsbedömning av
Fördjupad översiktsplan
Ammarnäs 2030**

Sammanfattning av miljökonsekvensbedömningen

Sorsele kommun har tagit fram fördjupade översiktsplaner (FÖP) för Ammarnäs och övriga tre serviceorter i kommunen. Till varje FÖP hör en miljöbedömning (här kallad hållbarhetsbedömning). De fördjupade översiktsplanerna ska skapa förutsättningar för en fortsatt ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling samt ge ett mer detaljerat beslutsunderlag för fysisk och strategisk planering. FÖP ska ha särskilt fokus på mark- och vattenanvändning och näringslivsutveckling.

Vid bedömning av planens hållbarhet har vi utgått från miljöbalkens krav, synpunkter vid dialogmöten, övergripande mål i den Lokala utvecklingsstrategin samt kommunens mål som ekokommun. Den gamla översiktsplanen från 1994 och den utveckling som skett sedan dess har jämförts med konsekvenser av att den nya planen förverkligas. Den största skillnaden mellan planerna ligger i att den nya planen siktar mer framåt mot en önskad utveckling och där miljö- och tillväxtfrågor integreras.

I dialogerna med ortsbefolkningen återkom många till behovet av fler tomter för bebyggelse och en flexibel planering för bostäder och verksamheter, samtidigt som Ammarnäs karaktär som genuin fjällort med höga natur- och kulturvärden, ska bevaras. Detta genomsyrar också den fördjupade översiktsplanen. Hållbarhetsbedömningen har i övrigt gett följande resultat för olika delområden:

Tabell 1. Översikt av miljöbedömning av den fördjupade översiktsplanen för Ammarnäs. Planförslaget (FÖP Ammarnäs 2030) jämförs med nollalternativet (FÖP 1994 och framåt).

Delområde	Bedömning av FÖP Ammarnäs 2030	Motiv
Dialog och social hållbarhet (kap. 5)	<i>Bibehållen social hållbarhet</i>	Serviceutbudet och befolkningsunderlaget kan bibehållas på minst dagens nivå. Fortsatta dialoger och sparade grönytor för friluftsliv, mötesplatser m.m. är viktigt inom utredningsområdena. Skolan har en fortsatt central roll för byns utveckling och hållbarhet.
Företagande och ekonomisk hållbarhet (kap. 6)	<i>Förbättrad hållbarhet, men problem finns.</i>	Flexibla utredningsområden är viktigt för att kombinera boende och företagande. Behov av bättre kollektivtrafik, säkrare digitala uppkopplingar, ökad förädling av naturresurser och kompetensförsörjning (samverkan mellan företag och med utbildningsanordnare).
Bebyggelse och boendemiljöer (kap. 7)	<i>Förbättrad hållbarhet ekonomiskt/socialt. Påverkan på naturvärden och ökade risker p.g.a. klimat måste utredas/bevakas.</i>	Förbättrade förutsättningar för fritids- och permanentbebyggelse. Ökad flexibilitet i byggande. Radonrisker finns. Mer info/krav på miljöanpassning vid byggande. När-/naturmiljöer kan påverkas vid exploatering. Beredskap för översvämningar finns, men klimatförändringarnas effekter måste studeras.
Natur- och kulturmiljöer samt friluftsliv (kap. 8)	<i>Bibehållen hållbarhet, påverkan på värden måste utredas.</i>	Riksintressen och värdefulla områden ska skyddas. Stråk och områden inom/mellan utredningsområden samt runt elljusspåret bevaras. Utredningsområdena innebär exploatering av naturmark. Påverkan på andra intressen och näringar måste undersökas närmare vid detaljplanläggning.

Teknisk försörjning och infrastruktur (kap. 9)	<i>Bibehållen hållbarhet. Förbättringar behövs i infrastrukturen.</i>	God kapacitet i VA-systemen. Olika lösningar för avfallshandling finns, men mer information behövs. Krav på energihushållning vid byggande. Behov av bättre kollektivtrafik och säkrare digitala uppkopplingar
--	---	--

Som nämns i tabell 1 finns osäkerheter i planens förverkligande, bl.a. att kommunen själv inte "äger" vissa viktiga frågor, t.ex. beslut om områdesskydd, regionala trafiksatsningar, privat och statlig service m.m. Vissa frågor innehåller också intressekonflikter där fortsatta och bättre dialoger krävs, t.ex. mellan rennäring, byggande och besöksnäring, som alla är mycket viktiga i ett hållbart samhälle, men som har olika behov när det gäller markanvändning.

Sammantaget bedöms dock den nya planen "FÖP Ammarnäs 2030" kunna bidra till en hållbar utveckling i området och den ligger i linje med målen för Sorsele Ekokommun och den lokala utvecklingsstrategin samt överensstämmer väl med Miljöbalkens krav och de nationella målen för miljö kvalitet och folkhälsa.

Innehållsförteckning

Ämne

Sida

Sammanfattning av miljökonsekvensbedömningen

1. Inledning	5
1.1 Syfte med miljöbedömningen	5
1.2 Planprocess och förhållande till andra planer	5
2. Samråd och dialog	5
3. Huvudalternativ och nollalternativ	6
4. Metod	6
4.1 Betydande miljöpåverkan och avgränsningar	6
4.2 Utgångspunkter för hållbarhetsbedömningen	7
5. Dialog och social hållbarhet	8
6. Företagande och ekonomisk hållbarhet	9
7. Bebyggelse och boendemiljöer	11
8. Natur- och kulturmiljöer samt friluftsliv	12
9. Teknisk försörjning och infrastruktur	14
10. Måluppfyllelse	16
10.1 Miljökvalitetsmål	16
10.2 Folkhälsomål	18
11. Uppföljning	18
12. Samlad bedömning	19
13. Källförteckning	20

1. Inledning

1.1 Syfte med den fördjupade översiktsplanen och miljöbedömningen

De fördjupade översiktsplanerna (FÖP) ska skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar utveckling samt ge ett mer detaljerat beslutsunderlag för fysisk och strategisk planering i serviceorterna Ammarnäs, Blattnicksele, Gargnäs och Sorsele. FÖP ska ha särskilt fokus på mark- och vattenanvändning och näringslivsutveckling. Till Ammarnäs FÖP hör denna miljökonsekvensbedömning (MKB) som ska analysera hur översiktsplanen bidrar till att uppfylla miljöbalkens och plan- och bygglagens regler samt Sorsele ekokommuns egna mål för hållbar utveckling.

1.2 Planprocess och förhållande till andra planer

Alla FÖP utgår från mål och riktlinjer i den kommunövergripande översiktsplanen, ”ÖP 2030” (1). För Ammarnäs finns också sedan tidigare en fördjupad översiktsplan från 1994 (3) som utgör underlag för arbetet. Viktiga utgångspunkter för FÖP är vidare genomförda dialogmöten, den lokala utvecklingsstrategin samt Sorseles mål som Ekokommun.

På samma sätt som i ÖP 2030 har arbetet med FÖP därefter inriktats på att analysera synpunkter från dialogerna och lägga förslag på hur kommunen ska förhålla sig till dessa förslag och till lagkrav, riksintressen m.m. Detta resulterar sedan i förslag till fördjupad översiktsplan med miljökonsekvensbedömning, som skickas ut för samråd, behandlas politiskt och där det färdiga förslaget ställs ut för öppet samråd innan planen kan antas.

2. Samråd och dialog

Under 2016-17 hölls flera dialogmöten med boende och verksamma i kommunen, bl.a. 2 möten i Ammarnäs. Sedan hölls ett dialogmöte om FÖP i augusti 2018. Ett stort antal synpunkter har framkommit vid dessa möten, som redovisas i särskilda sammanställningar. Kort sammanfattning av synpunkterna:

Bilden av Ammarnäs handlar bl.a. om närheten till Vindelälven och Vindelfjällen, men också om aktiviteter och upplevelser av hög kvalitet och ett bemötande som är välkomnande och genuint. Ammarnäs finns till för människor som söker ett hållbart och harmoniskt liv.

Flertalet vill utveckla besöksnäringen, men ändå behålla det ”genuina” Ammarnäs, som präglas av natur och kultur även i själva byn. Ammarnäsborna vill inte skapa ”ett nytt Hemavan”. Det finns ett stort behov av att jobba vidare med lättillgängliga och bra närleder med tydliga regler för vandring, cykling, skidåkning och motorfordon. Friluftsliv och verksamheter kring Näsberget och i närområdet kan utvecklas.

Både den samiska kulturen och nybyggarkulturen är viktig för Ammarnäs. Fler aktiviteter och företag kan utvecklas kring detta. Den lokala förvaltningen av naturresurserna behöver stärkas.

Mark och tomter för ökat fritidsboende och verksamheter behövs och det finns många olika förslag till lämpliga områden. Många anser att permanentboende ska prioriteras ännu tydligare i planeringen. En god infrastruktur med IT, VA, avfallshantering och fungerande transporter är avgörande för boende och verksamheter.

Skola, affär, drivmedel, vård är grundläggande för byns framtid. Äldre bör ges möjlighet att bo kvar i byn.

Distanstekniken kan utvecklas ännu mer för utbildning, vård och företagande.

För framtiden behövs ännu mer dialog, samarbete och gott värdskap. Ta vara på kompetens och marknadsför byn och verksamheterna.

Utmaningar för Ammarnäs är att utveckla besöksnäringen och andra företag samt bygga mer för permanent- och fritidsboende, men att göra detta på ett hållbart sätt och där byns genuina karaktär och natur och kultur bevaras. En utmaning är också att utveckla samarbete och samsyn i byn, mellan boende och mellan näringar med delvis olika behov.

3. Huvudalternativ och nollalternativ

Huvudalternativet utgörs av planförslaget för den fördjupade översiktsplanen. Planförslaget benämns ”FÖP Ammarnäs 2030” och beskrivs och bedöms närmare i avsnitt 5-9.

En miljöbedömning ska enligt miljöbalken även beskriva nollalternativet, d.v.s. ”miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs”. Planens nollalternativ benämns ”Ammarnäs 1994” och bygger på den fördjupade översiktsplanen från 1994 samt utvecklingen sedan dess. Sammanfattning av nollalternativet:

Arbetet med en områdesplan för Ammarnäs inleddes redan 1974 men ledde aldrig till en antagen plan. Ett omtag med revidering gjordes i början av 1990-talet och en fördjupad översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 1994. Planområdet omfattade hela Ammarnäs by och området från Tjulträsket i väster och Näsberget i nordväst till östra delarna av Gautträsket och infarten till Ammarnäs längs väg 363 i sydost.

Det övergripande syftet var att ange lämpliga lokaliseringalternativ och förutsättningar för nya anläggningar och byggnationer samt göra avvägningar mellan exploaterande och bevarande intressen. För första gången i Sorseles fysiska planering nämndes också kommunens hållbarhetsmål som Ekokommun.

Planen ger en tämligen ingående beskrivning av geografiska förhållanden, bebyggelse, infrastruktur, natur- och kulturvärden samt olika riksintressen. Avvägningar mellan olika intressen görs och framtida behov redovisas. Turismens och rennäringens betydelse för näringslivet och byn betonas. Planen anger att byns genuina karaktär med höga natur- och kulturvärden bör bevaras vid exploatering. Ca 20 tomter för permanentus och 75 tomter för fritidshus lades ut, liksom en rad platser för verksamheter, turism och friluftsliv.

Fram till dags dato har permanentbebyggelsen inte förändrats särskilt mycket inom planområdet, även om antalet invånare i byn har minskat betydligt. De exploateringsytor som utpekades 1994 har nyttjats i viss omfattning och då främst för ökad fritidshusbebyggelse. Service finns kvar i form av förskola och F-6 skola med biblioteksfilial, dagligvarubutik, bränsleförsäljning m.m. I Ammarnäs finns idag ca 70 företag, varav ca 20 inom rennäringen och en stor del av övriga med koppling till besöksnäringen.

4. Metod och avgränsningar

4.1 Betydande miljöpåverkan och avgränsningar

Om en översiktsplan ger förutsättningar för bebyggelse, infrastruktur och annan markanvändning med miljöpåverkan ska en miljöbedömning göras. I Ammarnäs fall anger planen förutsättningar för ökad bebyggelse och verksamheter, även om några stora förändringar inte är aktuella. Vindelälven, som är riksintresse och Natura 2000-område går dessutom genom planområdet. Miljöbedömning har därför genomförts. Denna är geografiskt avgränsad till planområdet för den fördjupade översiktsplanen för Ammarnäs, se figur 1 nedan. Vi har valt att fokusera miljöbedömningen på följande frågor:

- Social och ekonomisk hållbarhet (dialog, samverkan, lokal service, företagande, kompetensförsörjning)
- Byggnad för boende och verksamheter (utvecklingsmöjligheter och risker)
- Riksintressen samt lokala värden i byn, byns karaktär. Konsekvenser för natur, kultur, friluftsliv och näringar
- Infrastruktur (vägkommunikationer, digitala nät, energi, VA, avfall)

- Miljö kvalitetsnormer för vatten. Miljömål och folkhälsomål.

4.2 Utgångspunkter för hållbarhetsbedömningen

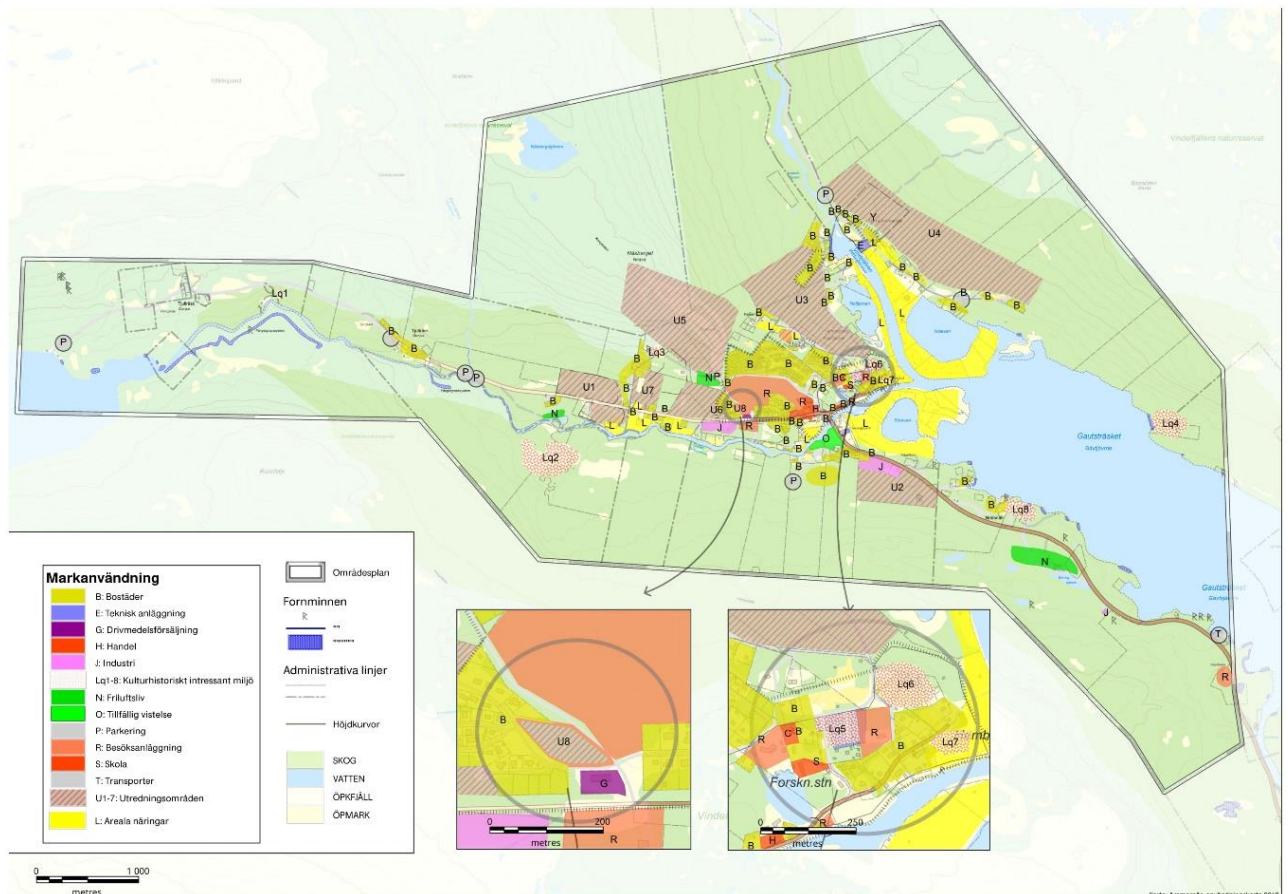
Sorsele kommun har valt att utvidga den lagstadgade miljöbedömningen till en "Hållbarhetsplan" och har då utgått från följande i bedömningen:

Dialogmöten

Dialogmöten med allmänhet och företag, och de synpunkter som där framkommit, är en mycket viktig utgångspunkt. Se mer i avsnitt 2.

Lokal utvecklingsstrategi

Kommunfullmäktige fastställde 2014 en Lokal utvecklingsstrategi (LUS) för Sorsele kommun (5). LUS är Sorsele kommuns samlade plan för en hållbar tillväxt och därigenom en viktig utgångspunkt för all planering med bl.a. satsningar på dialog och samverkan, kompetensutveckling, infrastruktur, innovation, jämställdhet, marknadsföring och miljöhänsyn.



Figur 1. Planförslag FÖP Ammarnäs 2030.

Miljöbalkens regler för miljöbedömning av planer (se mer i MB 6:12)

Här anges bl.a. att MKB ska bedöma planens betydande miljöpåverkan som kan uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, hälsa, djur- och växtliv, mark, vatten, luft, klimat, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och kulturarv. Rimliga alternativ ska bedömas och jämföras med nollalternativ. Åtgärder för att förebygga eller motverka betydande negativ miljöpåverkan ska även redovisas.

Sorsele som Ekokommun

Redan 1992 beslutade Sorsele Kommunfullmäktige att kommunen ska arbeta systematiskt för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling. Fokusområden (4) för det fortsatta arbetet med Sorsele Ekokommun är:

- Attraktivitet och social hållbarhet
- Konsumtion och upphandling
- Utepedagogik och entreprenörskap
- Naturresurser och ekoturism
- Jordbruk, skogsbruk och rennäring med vidareförädling
- Energihushållning.

Viktiga utgångspunkter för den fördjupade planeringen är dessutom den kommun-övergripande **”Översiktsplan 2030 för Sorsele kommun”** (1) samt den **Fördjupade översiktsplanen för Ammarnäs från 1994** (3).

5. Delaktighet och social hållbarhet

Utgångspunkter och behov

Social hållbarhet är ett brett begrepp och handlar t.ex. om att ett område är livskraftigt med tillräckligt befolkningsunderlag och barn och ungdomar. Det handlar också om tillgång till service och mötesplatser, tillgänglighet, trygghet, jämställdhet, hälsa och integration.

Samverkan, dialog och lokalt engagemang är grundstenar för en Ekokommun och för alla byar. Ett av Sorseles prioriterade ekoområden är ”Attraktivitet och social hållbarhet” med extra fokus på barn/ungdomar och tjejers/kvinnors villkor. Skolans arbete med entreprenörskunskap, miljö och utepedagogik ska vara prioriterat i Sorsele ekokommun.

Utmaningar och behov i planeringen

- Skapa bra dialoger och samverkan mellan olika intressen i byn samt med kommunen och olika myndigheter.
- Bevara Ammarnäs genuina karaktär när mer mark bebyggs.
- Bibehålla service och befolkningsunderlag samt förbättra kommunikationerna.

Planförslaget – FÖP Ammarnäs 2030

Kommunen har under arbetet med ÖP och FÖP genomfört flera medborgardialoger. Dialogmöten hålls även löpande mellan företagare, politiker och tjänstemän.

Vid ny bebyggelse ska naturområden och annan mark lämnas för mötesplatser, lek och tätortsnära friluftsliv. Områden och bebyggelse ska utformas varierat och med god tillgänglighet för att passa människors olika behov och intressen.

Utifrån Ammarnäs geografiska läge är den lokala servicen högt prioriterad i FÖP. Byn har många viktiga service- och mötesplatser; trots få elever en väl fungerande förskola och F-6 skola, en dagligvarubutik med brett sortiment, kyrka, bränsleförsäljning, distriktssköterskemottagning, ett stort antal anläggningar och företag för friluftsliv och besöksnäring m.m. Distansteknik behöver utvecklas vidare för att t.ex. säkra och utveckla vård och utbildning.

Ammarnäs har ett aktivt föreningsliv och många eldsjälar som sköter service och ordnar aktiviteter. Ammarnäs skola har en mycket viktig roll i hållbarhetsarbetet. Skolan arbetar aktivt med natur och miljö utifrån byns omgivning och kulturella grund med samer och nybyggare.

Hållbarhetsbedömning och alternativjämförelse

Ammarnäs är en mycket aktiv by med stor samverkan inom byn. Samtidigt finns många, delvis motstående intressen. Fortsatta dialoger är mycket viktigt, inte minst i arbetet med de utredningsområden som anges i planen. Det omfattande företaget och föreningslivet är avgörande för byns attraktivitet och hållbarhet.

Natur- och kulturmiljön och småskaligheten i byn är viktig för trivsel och möjligheter till friluftsliv. Hänsyn till detta ska tas vid ökad bebyggelse. Byn har idag en grundläggande service. Det är oerhört viktigt att denna kan behållas och helst utvecklas, som anges i FÖP. Ökad användning av fungerande distansteknik är här avgörande. Skolan har en mycket viktig roll i Ammarnäs, för att barnfamiljer ska vilja bo i byn, för hållbarhetsarbetet och även som mötesplats för alla, vilket betonas i planförslaget. Se mer om folkhälsa i 10.2.

FÖP från 1994 hade i grunden samma inriktning som den nya planen när det gäller social hållbarhet, men fokuserade på fysiska serviceplatser och i mindre utsträckning på distansteknik och mjuka värden som dialoger och samverkan.

Åtgärder för delaktighet och social hållbarhet (planåtgärder i kursiv stil)

- *Använda dialoger i ett tidigt planeringsskede (för löpande informationsutbyte, vid intressekonflikter, fortsatt arbete med utredningsområden m.m.)*
- *Se till att områden för mötesplatser, natur och tätortsnära friluftsliv sparas inom planerade utredningsområden.*
- Nyttja distansteknik i ännu högre grad inom bl.a. vård och utbildning.

6. Företagande och ekonomisk hållbarhet

Utgångspunkter

Ekonomisk hållbarhet handlar om att hushålla med knappa resurser, t.ex. stimulera företagande med lönsamhet och fler arbetstillfällen, tillgång till kompetens, samverkan och resurshushållning. Sorsele vill som ekokommun särskilt stimulera ett hållbart nyttjande av naturresurser, t.ex. en besöksnäring med bas i natur- och kulturvärden samt produktion och ökad lokal vidareförädling inom jordbruk, skogsbruk och rennäring. Lokala aktörer ska uppmuntras att delta i upphandlingar.

Utmaningar och behov i planeringen

- Skapa förutsättningar för ett flexibelt småföretagande i byn som tillgodoser olika näringars behov.
- Förbättrad infrastruktur inom och till/från Ammarnäs (se mer i avsnitt 9).
- Tillvarata och förädla lokala resurser ännu mer.
- Förbättrad kompetensförsörjning.

Planförslaget – FÖP Ammarnäs 2030

Planen redogör för Ammarnäs unika förutsättningar, mitt i Vindelfjällens naturreservat. Ambassadörskap hos alla samt satsningar på marknadsföring, skyltning, samverkan och kommunikationer är viktigt. Strategin för att utveckla näringslivet handlar bl.a. om ett än mer ”specialiserat småföretagande”, baserat på lokala naturresurser och ekosystemtjänster.

I området finns idag ca 70 företag, varav ca 20 inom rennäringen och en stor del av övriga med koppling till besöksnäringen. Fisketurismen har utvecklats starkt i området och livsmedelsförädlingen har också ökat. Transporter, anslutningar och digital kommunikation är mycket viktigt för det lokala näringslivet, men behöver fungera bättre (se avsnitt 9). Kompetensförsörjningen är en annan avgörande fråga där lokala företag samverkar kring olika tjänster. Distanstekniken kan nyttjas mer, liksom samarbetet med forskning och högre utbildning, kopplat till Vindelfjällens forskningsstation.

För att ge goda förutsättningar för småföretagande anges i stor utsträckning "flexibla" planområden för verksamheter i hela byn, där en kombination av boende och icke störande verksamheter uppmuntras. Inga nya områden för handel finns utlagda i planen. I första hand bör handel och service ligga centralt i byn, men vissa sådana verksamheter kan även rymmas inom den "flexibla" bebyggelsen. Ett nytt utredningsområde för i första natur-/kulturbaserad turism finns utlagt i byns västra delar (U1) och söder om Söravan finns utrymmen för industriverksamhet (vid U2).

Planen anger i genomförandedelen ett antal strategiska insatser som är viktiga för företagandet i Ammarnäs och för en hållbar utveckling:

- Kommunen ska underlätta för lokala aktörer vid upphandling, genom t.ex. utbildning, relevanta miljökrav och samverkan.
- Skolan ska prioritera entreprenörskunskap och utepedagogiska inslag kring natur och kultur.
- Ökad satsning på lokala utbildningar, distansteknik och samarbete med forskning och högre utbildning.
- Stödja/coacha företag som arbetar med ekosystemtjänster, lokala naturresurser och förädling, t.ex. inom jordbruk, rennäring, skogsbruk och besöksnäring.

Planens konsekvenser för företagande av riksintresse samt jordbruk

En stor del av den samlade jordbruksmarken i Ammarnäs ligger vid Vindelåns och Tjulåns utlopp inom Ammarnäsdeltat, med Vindelälven som riksintresse och som även utgör Natura 2000-område. Dessa marker påverkas inte av planerade verksamheter/verksamhetsområden och ges ett tydligt skydd i den nya planen. Ammarnäsdeltat är beroende av ett aktivt jordbruk.

Planen anger att rennäringens riksintresseområden samt brukningsvärda jordbruksmarker i första hand ska nyttjas för dessa näringars behov. Kantzoner till jordbruksmark samt mindre arealer med olämplig arrondering kan ev. vara lämpliga för bebyggelse. Omfattande bebyggelse ska undvikas längre västerut i byn för att minimera påverkan på rennäringen.

Utredningsområdena U1 och U7 ligger delvis nära Tjulån samt kan beröra små jordbruksytor. Detta behöver utredas närmare, liksom ev. påverkan på rennäringens riksintressen. Rennäringen kan beröras även vid mindre verksamhetslokaliseringar inom de "flexibla" planområdena, men dessa områden syftar samtidigt även till att underlätta för boende och olika småskaliga verksamheter inom rennäringens företag. Samråd med rennäringen krävs i den fortsatta planeringsprocessen.

Hållbarhetsbedömning och alternativjämförelse

Näringslivet i Ammarnäs har en tydlig hållbarhetsprofil, med bl.a. produktion och förädling av renkött och jordbruksprodukter och en besöksnäring som till stor del baseras på höga natur- och kulturvärden. Näringslivet i Ammarnäs består inte av miljöfarliga verksamheter och FÖP anger heller inte förutsättningar för detta. Långa avstånd för transporter samt beroende av motorfordon i olika näringar skapar samtidigt miljöbelastning.

Hållbarheten inom jordbruk och rennäring handlar till stor del om att bruka marken och helst öka antalet företag, så att alla värden som är beroende av ett öppet odlingslandskap och en aktiv rennäring kan finnas kvar. Besöksnäringen är en motor för social och ekonomisk hållbarhet i området och sprider samtidigt kunskap om natur- och kulturvärden. En ökad besöksnäring kan ibland påverka rennäringen negativt, men turismverksamhet är också, liksom livsmedelsförädling, ett "ben" som många samiska företag vill utveckla själva.

Den nya planen skapar bättre förutsättningar för att kombinera boende och småföretagande i nya och befintliga områden. Planen tar hänsyn till värdefull jordbruksmark samt till rennärning och andra riksintressen, men närmare bedömningar måste göras vid detaljplanering samt lov- och tillståndsbedömning.

FÖP Ammarnäs 2030 fokuserar mer än den tidigare översiktsplanen på möjligheter till ökad förädling av lokala naturresurser samt flexibla planlösningar för att möta småföretagens behov. I övrigt har planerna en likartad syn på markanvändningen.

Åtgärder för företagande och ekonomisk hållbarhet

- *Planera för att nya och befintliga exploateringsområden utformas utifrån olika näringars behov och så att boende och olika former av småföretagande kan kombineras.*
- Fortsatt arbete med samtransporter samt miljöanpassning av företag, teknik och bränslen.
- Verka för bättre kommunikationer (väg, kollektivtrafik, anslutningar, digital uppkoppling).
- Stödja ökad vidareförädling av lokala naturresurser, t.ex. livsmedel.
- Strategiska insatser för ett hållbart företagande, t.ex. rådgivning, stöd, samverkan för ökad lokal upphandling, nyttjande/förädling av ekosystemtjänster och lokala råvaror, fler kvinnliga entreprenörer, stöd till företagets arbete med miljöanpassning, lokala utbildningar och entreprenörskunskap i skolan.
- Förbättra samarbetet med högre utbildning och forskning (distansutbildning, examensarbeten, Vindelfjällens forskningsstation m.m.).

7. Bebyggelse och boendemiljöer

Utgångspunkter

FÖP ska planera för lämpliga områden för bostäder och verksamheter. Säkerhetsfrågor ska beaktas, t.ex. risk för radon, erosion och översvämning, och byggandet ska ta hänsyn till natur och miljö samt främja människors hälsa, t.ex. genom rätt lokalisering, energihushållning, sunda materialval och byggmetoder samt en god utomhusmiljö. Kommunen vill skapa attraktiva boendemiljöer och främja ett hållbart byggande.

Utmaningar och behov i planeringen

- Skapa en blandad bebyggelse med ökat inslag av permanentus.
- Bygga i attraktiva lägen utan att påverka riksintressen eller andra skyddsvärda miljöer.

Planförslaget – FÖP Ammarnäs 2030

Behov och förutsättningar för bostäder beskrivs närmare i kommunens Bostadsförsörjnings-program (6) samt i den kommunövergripande översiktsplanen. I Ammarnäs ska det finnas ett utbud av blandade boendeformer, service, handel, verksamheter och mötesplatser.

I FÖP 2030 prioriteras att Ammarnäs ska bibehålla sin karaktär som turistort med stark bykänsla och koppling till den samiska kulturen och nybyggarkulturen. Områden och stråk med skog och vatten ska bevaras mellan bebyggelsen för att behålla naturkänslan och ge närhet till friluftsliv. Bebyggelsen ska vara varierad, helst med olika upplåtelseformer, och tillgodose behov från ungdomar, barnfamiljer och äldre.

Planerad expansion av bebyggelse ligger enligt planen främst norrut i byn, mot Fälla och i norra Ammarnäs, men även vid infarten och i mer centrala delar. Den nya bebyggelsen kommer sannolikt främst att bestå i fritidshus, men kommunen vill uppmuntra permanentbebyggelse i attraktiva lägen, bl.a. på kommunens egen mark. Den tillkommande bebyggelsen är utlagd inom s.k. utredningsområden, där utformning och olika intressen måste studeras närmare. Områdena ska vara flexibla och möjliggöra olika typer av boende, gärna kombinerat med småföretagande.

Ett hållbart Ammarnäs behöver fler permanentboende. Genom efterfrågan på fritidshus har priserna på permanentus även ökat mycket i byn, vilket försvårar för generationsskiften och nyinflyttningar. Kommunen planerar för några större tomter för permanentboende i attraktiva lägen på egen mark.

Vindelån och Tjulån rinner genom hela planområdet och risken för översvämningar samt ras och skred p.g.a. erosion är påtaglig, särskilt i anslutning till Tjulåns mynning. Riskkartor redovisas i FÖP 2030 utifrån 100-årsflöden och högsta dimensionerade flöde. Planen föreslår ingen ny bebyggelse inom områden för 100-årsflöde och handlingsplaner finns för befintlig bebyggelse.

Ammarnäs är ett riskområde för radon, men förhållandena varierar mycket inom byn beroende på berggrund och närhet till berg. Riskförhållanden ska utredas närmare vid nybebyggelse och vid behov ska byggnader uppföras radonsäkert.

Riksintressen och miljö kvalitetsnormer

Utredningsområden för bebyggelse ligger i anslutning till riksintressen för naturvård/skyddade vatten, kulturmiljö, friluftsliv samt rennärning (U6). Se mer i avsnitt 6 och 8. Planen anger inte bebyggelse längre västerut längs Tjulträskvägen eftersom detta skulle påverka rennärningen mer. Bebyggelsen bedöms inte påverka miljö kvalitetsnormerna för ytvatten, se avsnitt 8. Hänsyn till vattenskyddsområdet måste tas för område U4 i norra Ammarnäs, se avsnitt 9. Miljö kvalitetsnormer för buller bedöms kunna klaras med god marginal, men närhet till skoterleder och helikopterplatser måste beaktas för att undvika lokala störningar.

Hållbarhetsbedömning och alternativjämförelse

Den kommunövergripande översiktsplanen innehåller tydliga riktlinjer för ett hållbart och miljöanpassat byggande. I Ammarnäs finns särskilda risker med översvämningar och radon, som beaktas väl i FÖP Ammarnäs 2030. Klimatförändringarna kommer dock att skapa nya förhållanden och kunskaperna om detta behöver ständigt uppdateras.

Exploatering av de utlagda utredningsområdena innebär att en hel del naturmark i centrala delar av byn måste tas i anspråk. För att behålla byns karaktär med natur- och kulturvärden är det viktigt att ordentliga stråk och områden med skog och naturmark bevaras inom och mellan områdena samt att området runt elljusspåret i huvudsak bevaras som friluftsområde.

Den gamla översiktsplanen från 1994 har en likartad inriktning som FÖP Ammarnäs 2030. Nya bebyggelseområden har nu lagts till och mindre revideringar har gjorts i befintliga områden, bl.a. utifrån översvämningrisker. FÖP Ammarnäs 2030 eftersträvar en mer flexibel planläggning med möjligheter till blandad bebyggelse, kombinerat med småföretagande.

Hållbarhetsåtgärder för bebyggelse och boendemiljöer

- *Bibehålla byns karaktär med mycket natur och kultur samt varierad bebyggelse.*
- *Planera för varierad bebyggelse. Permanentbebyggelse ska ha väl tilltagna tomter med goda utomhus- och lek miljöer.*
- *Beakta lokala risker som översvämning, erosion och radon vid byggande.*
- *Ge god information och ställa krav på energihushållning och miljöanpassning vid byggande (enligt policy i ÖP).*

8. Natur- och kulturmiljöer samt friluftsliv

Utgångspunkter

Värdefulla eller känsliga natur- och kulturmiljöer ska bevaras och utvecklas. Hänsyn ska tas till landskap och biologisk mångfald samt till värdefulla områden för friluftsliv och besöksnäring. Områden och värden av riksintresse ska skyddas. För ytvattenmiljöer ska en ekologiskt och kemiskt ”god vattenstatus” eftersträvas enligt EU:s vattendirektiv (11).

Sorsele kommun betonar att ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet så långt som möjligt ska kombineras i värdefulla natur- och kulturmiljöer. Naturresurser, friluftsliv och besöksnäring ska utvecklas på ett hållbart sätt.

Utmaningar och behov i planeringen

- Bevara Ammarnäs karaktär med många värdefulla miljöer för natur, kultur och tätortsnära friluftsliv, samtidigt som fler områden används för bebyggelse i attraktiva lägen.
- Skapa ökad affärsnytta utifrån förnybara naturresurser i byn och säkra ett fortsatt brukande av natur- och kulturmiljöer.

Planförslaget – FÖP Ammarnäs 2030

Planen betonar att Ammarnäsområdets stora värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv ska skyddas och samtidigt göras mer tillgängliga och kända för boende och besökare. Genom Vindelälven och Vindelfjällens naturreservat berörs stora delar av planområdet av olika riksintressen och dessutom beskrivs ett antal lokala objekt av riksintresse (vattendrag, Fårkammarens naturreservat m.fl.) eller av stort allmänintresse, bl.a. många kulturobjekt.

För trivsel och attraktivitet i Ammarnäs är det enligt planen mycket viktigt att behålla och skapa väl tilltagna områden och stråk med växtlighet/skog (grönt) och vatten (blått) som inte bebyggs eller påverkas av annan exploatering. Vid dialogmötena var de flesta överens om att Ammarnäs inte ska bli överexploaterat som många andra fjällbyar. Dessa stråk/områden är, tillsammans med de iordningställda närvandningslederna, viktiga för lättillgängligt friluftsliv, närmotion och trivsel. I FÖP 2030 pekas bl.a. områdena runt Vindelån, Tjulån, elljusspåret och Näsberget ut som värdefulla grön- och friluftsområden. Ammarnäsdelat har höga värden som natur- och kulturmiljö. Nu gällande områden för ”lokal utveckling i strandnära lägen” (LIS) redovisas i planen (7). Nya LIS-områden pekas inte ut i detta läge.

Planens konsekvenser för riksintressen samt miljö kvalitetsnormer vatten

Stora delar av Ammarnäs planområde berörs av riksintressen för naturvård, kulturvård eller friluftsliv. Planförslaget innehåller flera utredningsområden för bostäder och verksamheter som delvis ligger inom eller gränsar till dessa riksintressen. Planen anger vilka intressen som finns i anslutning till områdena samt, på en övergripande nivå, hur värdena ska skyddas.

Planförslaget innehåller flera utredningsområden för bostäder och verksamheter som delvis ligger inom eller gränsar till riksintressen för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv, oftast med Vindelälven i centrum som skyddat vattendrag. Planen anger vilka intressen som finns i anslutning till områdena samt, på en övergripande nivå, hur värdena kan påverkas och ska skyddas. Planen beskriver att risken för konflikter mellan aktuella riksintressen är liten eftersom naturvård, kulturmiljö, friluftsliv och rennäring alla har behov av att natur bevaras.

Sjöar och vattendrag inom planområdet håller till största del god till hög ekologisk vattenstatus samt god kemisk status, undantaget kvicksilver m.m. där förhöjda halter kan finnas i hela Sverige (12). Miljöfarliga verksamheter planeras inte. Framtida bebyggelse i utredningsområdena ska minimera riskerna med ökad ytvattenavrinning, t.ex. genom att bevara markens naturliga infiltrationsförmåga, kantzoner mot vattendrag samt grönstråk mellan

områdena. Fiskevården i områden arbetar med hög kunskapsuppbyggnad kring vattens ekologiska status och tydliga regler för hållbara fiskeuttag.

Hållbarhetsbedömning samt alternativjämförelse

Planförslaget redovisar befintliga områden och objekt av riksintresse eller stort allmänintresse för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv. Utifrån nuvarande kunskapsläge bedöms riksintressena kunna skyddas väl och inte motverka varandra. För dessa värden och byns utveckling är det av stor vikt att jordbruksmarken i Ammarnäsdeltat brukas aktivt, liksom t.ex. Potatisbacken. Fler unga brukare behövs. Strandskyddet bedöms inte påverkas negativt av den nya planen, men tillgänglighet och skyddsbehov för strandmiljön bör beaktas främst vid utformningen av utredningsområde 1 vid Tjulträskvägen.

De iordningställda närvandningslederna har ett stort värde för tillgängligheten till natur- och kulturmiljöer, men lederna bör utvecklas vidare, både fysiskt och kompletteras med mer berättande/information och olika företagsaktiviteter.

Ökad bebyggelse är viktigt för Ammarnäs hållbarhet som by. Det finns dock en risk att byns karaktär med natur och kultur påverkas negativt, vilket även framkom vid dialogmötena. Det är av stor vikt att tillräckligt stora stråk och områden sparas mellan och inom tillkommande utredningsområden. Området runt elljusspåret är viktigt för närmotion, men också för byns karaktär, och bör bevaras så långt som möjligt.

Den gamla översiktsplanen (FÖP 1994) redovisade tydligt då befintliga riksintressen och värden för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv, men planen sade lite om hur värdena kan utvecklas och tillgängliggöras. Ammarnäsområdets framgångsrika arbete med vatten- och fiskevård hade då inte hunnit särskilt långt.

Åtgärder för natur- och kulturmiljöer samt friluftsliv

- *Spara väl tilltagna områden och stråk med skog (grön miljö) och vatten (blå) inom och mellan de nya utredningsområdena.*
- *Fördjupa utredningar av riksintressen och andra skyddsvärda miljöer vid detaljplanering av utredningsområden.*
- *Bevara och utveckla lättillgängliga natur- och kulturmiljöer, t.ex. närlederna, strandmiljöerna och områdena runt elljusspåret och kyrkan.*
- Fortsätta arbetet med ekologisk vatten- och fiskevård i området.
- Öka kunskaper och intresset för guidning i natur- och kulturmiljöer samt brukande av jordbruksmarker, t.ex. genom utbildningar, rådgivning och stöd vid affärsplanering.

9. Teknisk försörjning och infrastruktur

Utgångspunkter

För att kunna planera och bygga i större byar krävs god tillgång till vatten, avlopp, avfallshantering, energiförsörjning och övrig infrastruktur. I Ammarnäs är effektiva transporter av mycket stor betydelse för näringslivet men också för miljö och klimat och för möjligheterna till boende och fritidssysselsättningar. Utöver biltransporter behövs fungerande kollektivtrafik och digitaliseringen blir allt viktigare för att överbrygga avstånden. God hushållning med energi ska vara en utgångspunkt i alla led, från inköp till användning i form av uppvärmning, nyttjande av elström och transporter. De tekniska systemen i Sorsele kommun ska, så långt som möjligt, vara kretsloppsanpassade och energianvändningen ska vara effektiv och baseras på lokal, förnybar energi.

Utmaningar och behov

- Minska bilberoendet och förbättra funktion och tillgänglighet i kollektivtrafik, transfer och digitala system.
- Renoveringsbehov i VA-nätet.

- Öka kunskap och delaktighet hos alla vid inköp, källsortering och energihushållning.

Planförslag – FÖP Ammarnäs 2030

Det kommunala VA-systemet i Ammarnäs har god kapacitet och vattnet håller god kvalitet. Ett fastställt vattenskyddsområde finns i norra Ammarnäs. Hänsyn till vattenskyddsområdet ska tas vid fortsatt planering av utredningsområdena, främst område U4. Avloppsreningen fungerar mestadels väl genom traditionell kemfällningsteknik, men bräddningarna kan bli omfattande vid högvatten. Det finns stora behov av renoveringar av VA-nätet.

Ammarnäs ingår i Sorsele kommuns kärnhämningsområde för avfall. Därutöver finns en återvinningsstation för tidningar och förpackningar samt en kommunal återvinningscentral i byn. Det har tidvis varit problem att få avfallshanteringen att fungera i fritidshus där folk bara vistas ibland och inom det rörliga friluftslivet. Olika speciallösningar med delade kärl, betalsäckar och samarbete med Ammarnäs fiskevårdsområde har förbättrat situationen.

Skolan i Ammarnäs värms med en bergvärmeanläggning. Energianalyser och åtgärder genomförs löpande i kommunala lokaler. I övrigt består uppvärmningen i byn av privata lösningar; pellets, ved, värmepumpar samt en hel del direktel/ved i fritidshusen.

Transporterna inom och till/från Ammarnäs sker till stor del med bil samt 3 dagliga bussavgångar på sträckan Ammarnäs-Sorsele, som till stor del är anpassat efter skoltider. Besöksnäringen är i stort behov av fler turer som är bättre anpassade till anslutande trafik, flyg, järnväg och destinationer vid kusten. Den digitala uppkopplingen via bredband och mobilnät är mycket viktig, bl.a. för besöksnäringen och rennäringen, men också för den allmänna säkerheten och tryggheten i fjällområdet. Mobilnätet har haft många och ibland långa störningar under senare år.

Planen betonar att den viktigaste hållbarhetsfrågan inom den tekniska försörjningen är förbättrad konsumtion och hushållning, t.ex. att minimera transportbehov och energianvändning, att köpa produkter som är giftfria och som lätt kan återvinnas. God information kring detta är mycket viktigt, liksom att krav ställs vid inköp och upphandling.

De planerade utredningsområdena ska kopplas in på det kommunala VA-nätet samt ingå i kommunens hämningsområde för hushållsavfall. Uppvärmning sker med enskilda lösningar där direktverkande el om möjligt ska undvikas.

Miljö kvalitetsnormer

Grundvattenförekomster ska enligt EU:s vattendirektiv hålla god kemisk och kvantitativ status (11).

Grundvattentillgången och det kommunala vattnet i Ammarnäs håller god kvalitet och har tillräcklig kapacitet för planerad expansion i byn. Det finns även en tydlig strategi för skydd av grundvatten/dricksvatten inom planområdet.

Hållbarhetsbedömning och alternativjämförelse

VA-nätet i Ammarnäs är, liksom i andra delar av landet, i behov av renoveringar. Avloppsreningen fungerar överlag väl, men är känslig för störningar vid högvatten. Avloppshanteringen behöver generellt också kretsloppsanpassas mer, t.ex. genom bättre nyttjande av slammet.

Ammarnäs har, utifrån sin storlek, en mycket väl utbyggd avfallshantering och källsortering. Fritidsboende och turister kan dock inte alltid nyttja servicen p.g.a. hämnings- och öppettider. Många tar med sig sopor hem och

vissa slänger dem i naturen. Kommunen har infört olika system som ska underlätta hanteringen, men utökad information behövs, liksom förbättrat eget ansvar i många fall.

Ammarnäs har överlag en god energihushållning vad gäller lokaler och uppvärmning. Information och krav på energihushållning är viktigt vid nybyggnationer, speciellt som fritidshusen ofta värms med direktel och ved.

Den största miljöbelastningen i Ammarnäs är beroendet av biltransporter. Bussar och övrig kollektivtrafik behöver anpassas bättre till besöksnäringens och övriga företags behov. Samåkningen inom byn kan också förbättras, även om många försöker samordna privata transporter via t.ex. sociala medier. Miljöanpassade fordon och bränslen behöver utvecklas mer i området. Mobilnätets driftsäkerhet är inte acceptabel.

Sedan den gamla översiktsplanen antogs 1994 har digitala system och källsortering av avfall byggts ut mycket i Ammarnäs och nya uppvärmningskällor har tagit stor andel (främst pellets och värmepumpar). Detta avspeglas i den nya översiktsplanen. För VA-systemen och transportsektorn är situationen likartad som 1994. Det är positivt att den nya planen betonar att det viktigaste steget handlar om god hushållning och miljöhänsyn redan vid konsumtion och upphandling.

Åtgärder för teknisk försörjning och infrastruktur

- Verka för förbättrad kollektivtrafik med anslutningar som passar företagets behov.
- Verka för bättre säkerhet i mobilnät och digitala uppkopplingar.
- Förebyggande insatser och löpande reoveringar i det kommunala VA-nätet.
- Förbättrad kretsloppsanpassning i avloppshanteringen, t.ex. slam.
- Information/krav om energihushållning vid byggande.
- Ökad information om olika lösningar för avfallshantering för fritidsboende och turister. Ökat eget ansvarstagande.

10. Måluppfyllelse

10.1 Miljökvalitetsmål

Det finns 16 nationella miljökvalitetsmål samt ett övergripande ”generationsmål”, som beskriver tillståndet i den svenska miljön och mål som vi ska uppnå till år 2020 (8). Nedan sammanfattas dagsläget och den nya planens effekter på de miljömål som är aktuella i Ammarnäs.

Begränsad klimatpåverkan och frisk luft

Ammarnäs har överlag mycket god luftkvalitet. FÖP Ammarnäs 2030 vill arbeta för god energihushållning och uppvärmning i byggnader samt förbättrad kollektivtrafik och transportsamordning. Det senare är en viktig miljöfråga för Ammarnäs, men hänger mycket på andra aktörer. Skotertrafiken är omfattande och i nya fritidshusområden ska utfarter och leder för skotertrafik planeras så att grannar inte störs.

Klimatförändringarnas effekter på natur, rennäring, besöksnäring, översvämningrisker m.m. kommer att följas upp och beredningsplaner kan behöva revideras.

Bara naturlig försurning, ingen övergödning, grundvatten av god kvalitet samt levande sjöar och vattendrag

Ammarnäs har generellt inte problem med försurning eller övergödning, men igenväxning förekommer i grunda vatten och stillastående avor, till stor del p.g.a. sedimentation vid floder. Då följer också näringsämnen med, men detta är samtidigt en förutsättning för den biologiska mångfalden och naturbetesmarkerna i Ammarnäsdeltat där jordbruket är en mycket viktig del.

Bräddning från kommunala avlopp förekommer vid regn och högvatten och en del enskilda avlopp behöver förbättras. Hanteringen av avloppsslam behöver bli mer kretsloppsanpassad. Det kommunala dricksvattnet håller god kvalitet.

Ammarnäs fiskevårdsområde driver ett mycket framgångsrikt arbete för ett hållbart fiske och ökad fisketurism, med biotopåtgärder, fångstregleringar och utbildning. Detta har starkt bidraget till en förbättrad ekologisk status för vattnen i området. Planerad bebyggelse bedöms inte påverka yt- eller grundvattenstatus negativt om risker för ytvattenavrinning förebyggs som planerat. God vattenstatus kan bibehållas.

Giftfri miljö

Utomhusmiljön i Ammarnäs är ren, med god vattenkvalitet, rennärning och jordbruk som producerar ekologisk mat samt mycket låga utsläpp från verksamheter. Farligt avfall kan lämnas vid Återvinningscentralen. Miljöbelastningen handlar främst om transporter (se ovan). Även i Sorsele kommun omger vi oss dock med mängder av främmande ämnen i produkter i vardagen. Den nya planen vill sprida mer kunskap och information om konsumtion och miljö och fokuserar på tydligare miljö- och kvalitetskrav vid upphandlingar.

Säker strålmiljö

I delar av planområdet avger berggrunden höga radonhalter, vilket ska beaktas vid byggande och bygglovsprövningar. Området drabbades efter Tjernobyl av förhöjda cesiumhalter i naturen, men halterna minskar successivt och innebär idag inga särskilda restriktioner.

Myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, storslagen fjällmiljö och ett rikt växt- och djurliv

Inom planområdet ryms många värdefulla naturmiljöer, ofta kopplade till Vindelälven med tillflöden. Riksintressen och andra höga naturvärden redovisas i den nya planen och ska skyddas i den framtida planeringen. I Ammarnäsdelat finns mycket höga värden för bl.a. fågelliv och växter, som är beroende av ett aktivt naturarbete och jordbruk. Kommunen vill stimulera jordbruk och ökad livsmedelsförädling i området. Växt- och djurlivet i såväl byn som i fjällen kan i hög grad påverkas av klimatförändringarna.

FÖP Ammarnäs 2030 fokuserar mycket på information och att naturområden måste vara lätt tillgängliga. Närledssystemet i Ammarnäs kan utvecklas ännu mer. De nya utredningsområden som föreslås gör att skog och natur i området försvinner. Stråk och områden med skog och vatten ska sparas inom och mellan exploateringsområden. Planeringen och nya områden ska inte påverka Vindelfjällens värden och det är viktigt att tillgängligheten till fjällen blir god från de nya utredningsområdena.

God bebyggd miljö

Ammarnäs erbjuder en unik livsmiljö med bra boende, goda sociala nätverk och ett mycket rikt friluftsliv. Luftmiljön och bullersituationen är överlag mycket god. I planen redovisas många höga kulturvärden, såväl i byn som i naturen. Ammarnäs har kommit långt inom energihushållning och källsortering.

Den nya planen vill arbeta vidare med ovanstående områden samt fokusera mer på bl.a. miljöanpassat byggande, god tillgänglighet, hållbara transporter samt information och marknadsföring av natur- och kulturmiljöer. Radonrisker ska beaktas vid byggande. När nya områden exploateras är det viktigt att spara lättillgängliga naturstråk och friluftsområden, både för närheten till friluftsliv, vardagsmotion och för byns karaktär.

10.2 Folkhälsomål

Det finns idag 8 nationella Folkhälsopolitiska målområden, som ska leda till ”en god och jämlik hälsa i befolkningen” (9). Därtill lyfts den psykiska hälsan särskilt fram inom Västerbottens landsting. Nedan bedöms hur folkhälsomålen uppfylls idag, samt vilka förändringar FÖP Ammarnäs 2030 kan förväntas leda till.

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Ammarnäs erbjuder en god livsmiljö med bra boende och skola, utmärkt yttre miljö, goda sociala nätverk, relativt låg arbetslöshet, ett aktivt småföretagande och föreningsliv och ett rikt friluftsliv. Grundläggande service finns, men kollektivtrafik och kommunikationer behöver förbättras, liksom mobilnätets säkerhet. Ohälsotalen är högre och medellivslängden i Sorsele kommun är lägre än i landet och länet som helhet (10). Precis som i övriga landet har den psykiska ohälsan ökat markant i hela kommunen under flera år.

Många Ammarnäsbor är aktiva och får god motion genom arbete, friluftsliv, skötsel av egna fastigheter m.m. Samtidigt är arbetet ofta fysiskt tungt, med mycket ensamjobb och ansträngda ekonomiska villkor. I Ammarnäs produceras många livsmedel av hög kvalitet, inte minst köttprodukter, och många är också självförsörjande på vilt, fisk, potatis m.m.

FÖP Ammarnäs 2030 fokuserar mycket på att öka människors delaktighet i planeringen genom fler och bättre dialoger. Många Ammarnäsbor vill kunna påverka sin vardag och närmiljö i ännu högre grad och efterlyser mer av lokal förvaltning i området och av naturresurserna. En trygg och stimulerande miljö är grundläggande för alla, inte minst för barnen i förskola/skola och för de äldre. Både skolan och sjukvården/äldreboenden är beroende av att distanstekniken utvecklas ytterligare. Vid dialogmöten har många önskemål framförts om äldreboende/trygghetsboende i Ammarnäs, men i dagsläget har Sorsele kommun samlat all äldreboende i Sorsele samhälle. FÖP Ammarnäs 2030 betonar att naturen ska bevaras i byn och vara lättillgänglig för alla, även om nya områden exploateras.

11. Uppföljning

De fördjupade översiktsplanerna med hållbarhetsbedömningar ska årligen följas upp av Kommunstyrelsen som en del i uppföljningen av alla översiktsplaner. Uppföljningens övergripande mål är att ge en kontinuerlig bild av hur *Sorseles utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt*. Val av parametrar/nyckeltal för uppföljningen ska diskuteras närmare med politiker och tjänstemän innan FÖP antas 2019.

Flertalet av de konsekvenser och åtgärder som beskrivs i denna hållbarhetsbedömning är kopplade till kommande exploatering av föreslagna utredningsområden. En närmare bedömning och avgränsning ska göras vid den detaljplaneläggning som då krävs. I samband med denna ska två huvudfrågor besvaras:

- Hur har hållbarhetsbedömningens åtgärdsförslag beaktats?
- Är föreslagna åtgärder tillräckliga eller krävs ytterligare åtgärder för att begränsa ev. negativa konsekvenser? Påverkan på Ammarnäs karaktär samt ev. påverkan på andra riksintressen ska ha särskilt fokus vid denna bedömning.

12. Samlad bedömning

Grunden för planering och hållbar utveckling är delaktighet. Under framtagandet av kommunens översiktsplan och den fördjupade översiktsplanen för Ammarnäs har flera medborgardialoger hållits, vilket har bemötts positivt. Synpunkter från dialogerna har jämförts med de mål som sedan lyfts fram i FÖP för Ammarnäs och detta visar på god samstämmighet där dialogerna fått stort genomslag i planens utformning. En återkommande synpunkt i dialogerna har varit att bevara Ammarnäs karaktär som genuin och naturnära fjällort, samtidigt som ökat byggande möjliggörs. Detta genomsyrar också FÖP. Exempel på andra frågor som lyfts fram i dialogerna och som fått tydligt genomslag i FÖP är t.ex. fokus på att bevara den lokala servicen med skolan och affären i centrum, företagsutveckling utifrån lokal natur och kultur, ökad förädling av livsmedel, bebyggelse för permanentboende, flexibla planområden, ökad användning av distansteknik och behov av bättre transporter. *Sammantaget bedöms dialogprocessen ha fungerat väl och varit ett viktigt underlag för planeringen.*

Den fördjupade översiktsplanen för Ammarnäs ska skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar utveckling samt ge ett mer detaljerat beslutsunderlag för fysisk och strategisk planering. Planen ska även ha särskilt fokus på näringslivsutveckling. Viktiga delar i detta är t.ex. de föreslagna utredningsområdena samt att möjliggöra flexibel bebyggelse för både boende och småföretagande. Planen trycker också på vikten av att öka vidareförädlingen av naturresurser, t.ex. livsmedel, hantverk och guidning/upplevelser i naturen. Förbättrade kommunikationer, både digitalt och via kollektivtrafiken, är avgörande för näringslivet.

FÖP Ammarnäs 2030 bedöms överensstämma mycket väl med kommunens övergripande mål och med Sorsele som ekokommun genom att den utgår från dialoger samt diskuterar hur ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet kan föränas.

En översiktsplan ska redovisa riksintressen och viktiga allmänna intressen samt hur dessa ska hanteras. I Ammarnäs finns många höga natur- och kulturvärden samlade runt Vindelälven och Vindelfjällens naturreservat och med samekulturen och nybyggarkulturen som grund. Ammarnäs präglas som by mycket av dessa värden samt av att bebyggelsen ligger spridd och insprängd i skogsområden och nära vatten. I FÖP Ammarnäs 2030 redovisas både riksintressen och mer lokala intressen och sevärdheter. Planen anger tydligt att stråk och områden med skog och vatten ska sparas inom och mellan ytor som exploateras. Den anger också att ännu mer arbete behövs för att tillgängliggöra och marknadsföra värdena. Flera av utredningsområdena tangerar olika riksintressen, som ska skyddas, och kommer att innebära att skog försvinner. I det fortsatta arbetet med utredningsområdena måste skyddsbehoven analyseras närmare. *Avvägningarna mellan olika intressen bedöms vara rimliga och kunna bidra till en hållbar utveckling. Riksintressen redovisas tydligt med möjliga skyddsåtgärder. Närmare undersökningar är dock nödvändiga i samband med detaljplaneläggning av föreslagna utredningsområden.*

Ett problem i flera frågeställningar är att kommunen "inte äger frågan själv". Regionala trafiksatsningar, mobilnät, förvaltning av skyddade naturområden, högre utbildning och annan offentlig statlig verksamhet beslutas ytterst av andra myndigheter. Jordbruk och rennärning påverkas starkt av den globala prisbilden. Kommunen ska, tillsammans med företag och orsbofolkning, tydligt framföra sina åsikter och samverka på det lokala planet. *FÖP Ammarnäs 2030 belyser dessa frågor väl, även om det inte finns några givna lösningar.*

Översiktsplanen bedöms vidare ligga väl i linje med miljö kvalitetsmålen, folkhälsomålen och relevanta miljö kvalitetsnormer, även om konsumtionsmönster och energiförbrukning, framför allt transporter, gör att även Ammarnäs har ett alldeles för stort "ekologiskt fotavtryck". Problemen bedöms främst ligga i att klara målet för Begränsad klimatpåverkan. Bättre lönsamhet för lantbruket krävs för att klara Ett rikt odlingslandskap på sikt. Förebyggande hälsoarbete behöver också prioriteras mer, inte minst vad gäller den psykiska hälsan.

Företagare och boende i Ammarnäs var redan på 1980-talet drivande för Sorseles utveckling till ekokommun. Ammarnäsområdet har kommit långt när det gäller utveckling av en hållbar besöksnäring, ekologiskt fiske och

vattenvård, naturvård och friluftsliv med naturbetesmarker och närleder. Förskolan och skolan arbetar mycket praktiskt och utomhus med natur- och kulturfrågor och med ortens företag. Vidareförädling av renkött och andra lokala råvaror har kommit igång. Flera företag samarbetar och nyttjar varandras tjänster för att skapa en effektiv lokal ekonomi.

Sammantaget bedöms den nya planen tydligt fokusera på att bibehålla Ammarnäs genuina karaktär, samtidigt som en nödvändig expansion möjliggörs. Viktiga värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv ska skyddas och nyttjande och förädling av naturresurser utvecklas. Planen kan därmed bidra till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling i Ammarnäs.

13. Källförteckning

1. Sorsele kommun. Översiktsplan 2030.
2. Sorsele kommun. Fördjupad översiktsplan Ammarnäs 2030. Prel. version 2018.
3. Sorsele kommun. VAB och arbetsgruppen för översiktsplan. Fördjupning av översiktsplan för Ammarnäs samhälle. 1994.
4. Sorsele kommun. Fokusområden för Sorsele Ekokommun 2016-20. Otryckt.
5. Sorsele kommun. Lokal utvecklingsstrategi 2014-20. Antagen av KF 2017-04-24.
6. Sorsele kommun. Program för bostadsförsörjning 2018-20. Otryckt.
7. Sorsele kommun. Tilläggsplan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Antagen av KF 2013-06-24.
8. Miljömålsportalen. De svenska miljömålen.
<https://www.miljomal.se> (hämtat 2018-11-01).
9. Folkhälsomyndigheten. Folkhälsopolitiska mål. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/folkhalsopolitiska-mal/> (hämtat 2018-11-01).
10. Folkhälsomyndigheten. Folkhälsorapportering.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/>
(hämtat 2018-11-01).
11. Förordning om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (2004:660).
12. Vatteninformationssystem Sverige. www.viss.lansstyrelsen.se (hämtat 2018-11-01).